

Jaarplan 2026

Jaarverslag 2025

REKENKAMER

9 Januari 2026

Gemeente
Harderberg

0. Inleiding

In de Gemeentewet is bepaald dat iedere gemeente moet beschikken over een rekenkamer. Daar is ook de globale taak vastgelegd: “De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (...)”. Binnen die algemene taakomschrijving kan elke rekenkamer accenten leggen, keuzen maken om doelgericht te opereren. Elke rekenkamer is onafhankelijk en bepaald zelf in belangrijke mate haar doel, visie en aanpak. De wet biedt daarvoor meer ruimte dan wel eens wordt gedacht.

De rekenkamer is een instrument van de gemeenteraad en ondersteunt de raad bij het uitoefenen van haar kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. De producten van de rekenkamer bieden ook een aanknopingspunt voor het gemeentebestuur om verantwoording af te leggen aan de samenleving. In de literatuur wordt ook wel gesproken over de rekenkamer als hulptroep van de raad (ook wel: de kritische vriend), tegenmacht binnen de lokale checks and balances en leermeester van het bestuur.¹

De missie van onze rekenkamer luidt:

met onderzoeken een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van het bestuur van de gemeente Hardenberg. De resultaten van het rekenkameronderzoek moeten een bijdrage leveren aan de versterking van de controlerende, kaderstellende en volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad.

Uitgangspunten werkwijze rekenkamer:

<i>Objectiviteit:</i>	onpartijdige, niet vooringenomen en gedegen analyse van de bevindingen;
<i>Onderbouwing:</i>	conclusies worden onderbouwd door de geconstateerde bevindingen en zo mogelijk van een normenkader;
<i>Consistentie:</i>	eenduidigheid van begrippen en redeneringen;
<i>Controleerbaarheid:</i>	de bevindingen zijn te controleren en te staven;
<i>Zorgvuldigheid:</i>	onafhankelijk en kwalitatief hoogwaardig onderzoek;

¹ Rapport Strategieën voor sterkere Rekenkamers. Speaking policy to politics. Vereniging van Rekenkamers 2025, Lies van Aelst, Harmen Binnema, Geerten Boogaard, m.m.v. Anna Cromwijk.

<i>Onafhankelijkheid:</i>	geen inmenging door belangen of wensen van derden, waaronder onderzochte personen of organisaties;
<i>Doelgerichtheid:</i>	heldere afbakening, doelgerichte uitvoering, afgewogen op kosten en baten;
<i>Toegankelijkheid en bruikbaarheid:</i>	bondige en toegankelijke informatie in het onderzoeksrapport op een aantrekkelijke wijze gepresenteerd.

In dit jaarplan presenteren wij onze aanpak en ambities voor 2026. Met in gedachten de start van een nieuwe raadsperiode in 2026 beginnen we met een korte toelichting op de rekenkamer. We vervolgen met een terugblik op het afgelopen jaar. Tot slot een uitwerking van het jaarplan en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

1. Wat is een rekenkamer?
2. Wat hebben we gedaan in 2025?
3. Wat gaan we doen in 2026?
4. Wat gaat dat kosten?

1. Wat is een rekenkamer?

Elke gemeente, provincie en waterschap moet een rekenkamer hebben. Rekenkamers zijn een instrument van de volksvertegenwoordiging door bijvoorbeeld kennis te verzamelen, beleid te evalueren of te adviseren over (de aanpak van) maatschappelijke problemen. Wettelijke taak van de rekenkamers is het onderzoeken van de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van beleid. Dit is een ruim begrip en bevat beleidsvoorbereiding, -vorming, -vaststelling, -uitvoering en -effecten. Het gaat dus om meer dan rekenen. Rekenkamers onderzoeken wat er gebeurt, wat dat kost en wat het oplevert. En: hoe dat (nog) beter kan.

Een rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek. Iedereen kan onderwerpen aandragen, maar elke rekenkamer beslist zelf wat zij onderzoekt, wanneer zij dat doet en hoe zij dat doet. De meeste rekenkamers doen een paar onderzoeken per jaar. De rekenkamer Hardenberg doet tenminste één stevig onderzoek op jaarbasis en biedt daarnaast zo mogelijk nog alternatieve producten aan, zoals een inspiratiebrief over een bepaald thema.

De leden van de rekenkamer zijn onafhankelijk en mogen niet werken voor de gemeente, de provincie of het waterschap waar ze in een rekenkamer zitten. In verband met mogelijke tegenstrijdigheid van belangen die kan ontstaan moeten rekenkamerleden zowel hun hoofd- als nevenfuncties openbaar maken. Het gaat daarbij om betaalde en onbetaalde functies die naast het rekenkamerlidmaatschap worden vervuld. Op de website van de rekenkamer Hardenberg staan de functies vermeld die leden van de rekenkamer vervullen naast hun rekenkamerwerk.

Het aantal rekenkamerleden verschilt per gemeente. Evenals hoeveel geld er beschikbaar is voor onderzoek. De rekenkamer Hardenberg heeft een drietal leden, maar kan worden uitgebreid tot vijf leden. Het aantal leden, de ondersteuning en de hoogte van het budget van een rekenkamer zijn bepalend voor het aantal onderzoeken dat een rekenkamer aankan. De rekenkamer Hardenberg wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris, die is ondergebracht bij de griffie.

Meestal leiden onderzoeken tot een rapport met conclusies en aanbevelingen voor hoe het (nog) beter kan. Dat rapport gaat naar de raad. Die besluit vervolgens welke gevolgen het onderzoek moet krijgen.

Meer informatie over de rekenkamer Hardenberg is te vinden op onze website [Gemeente Hardenberg: Rekenkamer](#). Daar zijn ook de infographic en het animatiefilmpje 'Dit doet de rekenkamer' van de Vereniging van Rekenkamers te vinden. De website van deze vereniging biedt een schat aan informatie over het rekenkamerwerk en de wijze waarop zij de rekenkamers in Nederland faciliteert. Ook de gemeente Hardenberg is lid van deze vereniging. Wij maken dankbaar gebruik van de faciliteiten van de vereniging.

2. Wat hebben we gedaan in 2025?

Korte terugblik op 2025

Algemeen

De voorzitter van de rekenkamer vervult haar functie in ongeveer 6 uur per week, voor de leden is dat ongeveer 4 uur per week. Zij besteden het grootste gedeelte van hun tijd aan overleg en werkzaamheden voor de opzet, begeleiding, publicatie en behandeling van de rekenkameronderzoeken. In een aantal gevallen vervullen de rekenkamerleden ook zelf actief een rol tijdens een onderzoek. Zo voeren ze zelf gesprekken in het kader van het vooronderzoek. Het afgelopen jaar heeft de rekenkamer zelf de interviews afgenomen ten behoeve van het DoeMee onderzoek naar onderbesteding. In principe schuiven er altijd een of meer rekenkamerleden aan bij de interviews in het kader van de onderzoeken. Hoe dan ook zijn ze altijd nauw betrokken bij de uitvoering van de onderzoeken.

Jaarlijks vinden er ongeveer 15 reguliere rekenkamervergaderingen plaats. Daar worden de lopende en strategische zaken (voor de langere termijn) van de rekenkamer besproken. De voorzitter en de secretaris bereiden de vergaderagenda's voor.

(Zelf)evaluatie rekenkamer

Na een periode van ongeveer 1,5 jaar vond de rekenkamer het tijd voor zelfreflectie. Samen met een externe begeleider hebben we ons eigen functioneren onder de loep genomen. De rekenkamer wil dit periodiek herhalen om scherp te blijven en de eigen (door)ontwikkeling te stimuleren. Andere vormen van evaluatie zijn evaluaties van eigen rekenkameronderzoek en evaluaties van de resultaten en effecten ('doorwerking') van eigen onderzoek. Ook deze vormen van evaluatie komen op enig moment aan bod. Hier onder kort een aantal punten die uit de zelfevaluatie naar voren zijn gekomen:

- De rekenkamer beschouwt het (doen) uitvoeren van onderzoek als haar kerntaak. We ervaren op dit moment beperkte capaciteit om onze andere ambities waar te maken. We kiezen daarom voor prioritering. In het Jaarplan presenteren we een zgn. minimum-variant. Te zijner tijd willen we hierover graag het gesprek voeren met de (nieuwe) raad.
- Ondersteunend aan onze kerntaak hechten wij grote waarde aan relatiebeheer en communicatie. O.a. door het verwerven van meer bekendheid en het versterken van de contacten in en buiten de gemeentelijke organisatie willen wij onze positie versterken en daarmee onze effectiviteit vergroten. Wij bereiden ons voor op een kennismaking met de nieuwe raad.

Relatiebeheer

Onderdeel van het rekenkamerwerk is het onderhouden van contacten binnen en buiten de organisatie. Daarnaast houden wij voortdurend ogen en oren open voor relevante ontwikkelingen en de actualiteit in relatie tot mogelijke onderzoeksonderwerpen. Wij volgen de agenda's van de gemeenteraad en zo nodig worden vergaderingen en bijeenkomsten bezocht. Voor de verbinding met de raad vindt in elk geval periodiek overleg plaats met het presidium van de gemeenteraad. Daar polst de rekenkamer ook of er draagvlak is voor onderzoeksonderwerpen en wat er leeft binnen de raad. Ook de bij de Auditcommissie hebben wij een ingang als het gaat om specifiek financiële onderwerpen.

Recent heeft de voorzitter nog een gesprek gevoerd met de burgemeester over ieders ervaringen tot op heden. Ook hechten wij grote waarde aan het versterken van de contacten met het ambtelijk apparaat. Voor uiteindelijke doorwerking van rekenkamerrapporten is naast politiek draagvlak tevens ambtelijk commitment van belang. Wij streven daarom naar heldere rapporten met een concreet handelingsperspectief, op een relevant moment gebracht en met betrokkenheid van de stakeholders tot stand gekomen. In het rapport 'Strategieën voor sterkere rekenkamers' meer over de positie van rekenkamers in de huidige context.²

Tenslotte wordt zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de diverse landelijke en regionale netwerken. Zo worden bijeenkomsten bezocht en contacten onderhouden met de Kring Oost/Twente en de Kring Salland/Zwolle en de Vereniging van Rekenkamers. De rekenkamer treft voorbereidingen voor een netwerkbijeenkomst in eigen huis in het najaar.

Communicatie

De rekenkamer wil haar boodschap op een goede manier overbrengen. Naast de gebruikelijke rapporten, onderzoeken wij ook andere manieren om onze producten te presenteren. Denk aan infographics, maar ook door het betrekken van de media. Zo heeft de rekenkamer afgelopen zomer het onderzoeksrapport FMI samen met een persbericht naar buiten gebracht. De inzet van communicatiemiddelen is maatwerk.

Om transparantie te bevorderen heeft de website van de rekenkamer het afgelopen jaar een upgrade gekregen. Op de website informatie over de leden van de rekenkamer, de werkwijze en de producten. Wat betreft de werkwijze heeft de rekenkamer recent haar onderzoeksprotocol aangescherpt en aangepast aan de praktijkervaringen tot op heden. Ook deze is terug te vinden op de website.

Opleiding

Zowel de leden van de rekenkamer als de secretaris hebben ook dit jaar weer een aantal workshops, webinars en masterclasses gevolgd. Deze leveren een zinvolle bijdrage aan het rekenkamerwerk. Thema's waren bijvoorbeeld: de juridische basis van de rekenkamer, financiën en planning & control voor rekenkamers, impact en doorwerking rekenkameronderzoeken, bewonersparticipatie, raad in positie, kennismaken met de nieuwe raad en sterke rekenkamers. Veel van deze activiteiten worden georganiseerd door de Vereniging van Rekenkamers en worden kosteloos aangeboden aan de leden.

Producten rekenkamer

DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht

In 2025 heeft de rekenkamer de raad met een brief geïnformeerd over de resultaten van het DoeMee-onderzoek 2024 naar de energiebesparingsplicht. In een DoeMee-onderzoek organiseert de Vereniging van Rekenkamers jaarlijks voor een groot aantal rekenkamers een gezamenlijk onderzoek naar een actueel vraagstuk. Voor 2024 was het onderwerp het decentrale toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht. Welke inspanningen plegen de gemeenten en provincies en welke resultaten levert dit op?

² Strategieën voor sterke rekenkamers. Speaking policy tot politics. Lies van Aelst, Harmen Binnema, Geerten Boogaard, m.m.v. Anna Cromwijk.

Er is samengewerkt met de Algemene Rekenkamer. De Rekenkamer Oost-Nederland heeft vervolgonderzoek gedaan. Onze rekenkamer zag geen aanleiding voor eigen aanvullend onderzoek.

Meer informatie over het onderzoek en de rekenkamerbrief zijn terug te vinden op onze website. Kort samengevat waren dit de uitkomsten van de verschillende onderzoeken:

- Landelijke en provinciale financiering maakten intensivering van de handhaving en het toezicht op de energiebesparingsplicht mogelijk.
- De complexe regelgeving vereist specialistische toezichthouders bij omgevingsdiensten.
- Door het tijdelijke karakter van de bekostiging is er een gebrek aan continuïteit bij de omgevingsdiensten. Het gevolg hiervan is bijvoorbeeld het niet kunnen aanstellen van vast personeel voor energietoezicht.
- Er is bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten gebrekkig zicht op bedrijven en instellingen die moeten voldoen aan de energiebesparingsplicht en de informatieplicht en of zij hieraan voldoen.
- Er is gebrekkig zicht op zowel het energiebesparingspotentieel als de gerealiseerde energiebesparing, doordat hier weinig gegevens over beschikbaar zijn.

Rekenkameronderzoek Fonds Maatschappelijke Initiatieven

In 2025 heeft de rekenkamer Hardenberg een eerste onderzoeksrapport opgeleverd over het Fonds Maatschappelijke Initiatieven Hardenberg (FMI). Hoofdconclusie uit het rapport is dat het FMI aantoonbaar heeft bijgedragen aan het ondersteunen van lokale initiatieven en het versterken van de maatschappelijke kwaliteit binnen de gemeente Hardenberg. Tegelijkertijd zijn een aantal tekortkomingen geconstateerd die de effectiviteit, doelmatigheid en rechtmatigheid van het Fonds structureel onder druk zetten. Aanbevelingen zijn gedaan om dit te ondervangen.

De rekenkamer is verheugd dat het rapport zowel door de raad als het college positief is ontvangen. De raad heeft besloten de conclusies en aanbevelingen uit het rapport volledig over te nemen. Wij hebben geconstateerd dat het college de nieuwe Regeling Daadkrachtig Hardenberg aangrijpt om de tekortkomingen te adresseren. Ook de ontwikkeling van een actueel en openbaar subsidieregister en periodieke evaluatie van de regeling juichen wij van harte toe. Monitoring van de feitelijke resultaten vindt plaats in toekomstig navolgonderzoek.

DoeMee-onderzoek 2025: Onderbesteding

Het DoeMee-onderzoek 2025 heeft betrekking op onderbesteding. Onderbesteding kan er op duiden dat niet realistisch wordt begroot, dat activiteiten niet zijn uitgevoerd of dat extra middelen (van het rijk) zodanig laat in het jaar beschikbaar komen dat besteding niet meer haalbaar is. Hoofdvraag van het onderzoek luidt: Geeft de wijze waarop door de gemeente wordt begroot de raad een goed inzicht in de baten en lasten en kan dit worden verbeterd? Voor dit DoeMee-onderzoek zijn door de rekenkamer, naast de gebruikelijke documentstudie en enquête, gesprekken gevoerd met een afvaardiging van de raad en de concerncontroller. Door omvang en complexiteit van het onderzoek is er enige vertraging opgelopen. De factsheet en benchmark worden daarom begin 2026 opgeleverd. De rekenkamer zal de raad in een rekenkamerbrief nader informeren over de resultaten.

Rekenkameronderzoek BV Samen Doen Hardenberg

In de zomer van 2025 zijn we gestart met het onderzoek naar de BV Samen Doen Hardenberg. De focus van het onderzoek ligt op de governance van de BV en in hoeverre deze de gemeenteraad in staat stelt effectief zijn kaderstellende en controlerende rol te kunnen vervullen. Aan het onderzoek is een vooronderzoek voorafgegaan. In gesprekken met betrokkenen en de raad heeft de rekenkamer zich nader verdiept in het onderwerp en zijn draagvlak en urgentie gepolst. Aan de hand van de selectiecriteria van de rekenkamer is besloten het onderzoek aldus aan te vangen. We zijn van start gegaan met een startbijeenkomst voor het presidium en één voor betrokkenen uit de BV, de ambtelijke organisatie en het college. De rekenkamer verwacht dat het rapport begin 2026 kan worden aangeboden aan de (nieuwe) raad.

3. Wat gaan we doen in 2026?

Voorgenomen activiteiten rekenkamer

Selectie onderzoeksonderwerpen

In dit hoofdstuk leggen we ons onderzoeksprogramma voor 2026 vast en geven we een toelichting op de gekozen onderwerpen. Let wel: het programma is niet in beton gegoten. Zo nodig kan het worden aangepast aan de actualiteit. Voor het opstellen van het onderzoeksprogramma volgt de rekenkamer de politieke agenda en worden contacten onderhouden met o.a. de gemeenteraad en maatschappelijke partijen. Aan de hand van de onderwerpen die in 2025 zijn opgehaald en een groslijst van onderwerpen die de rekenkamer zelf bijhoudt, is een selectie van relevante onderzoeksonderwerpen gemaakt. Selectie vindt plaats aan de hand van de volgende criteria:

- Het onderwerp moet passen binnen de taakopdracht en bevoegdheden van de rekenkamer en moet relevant zijn voor het functioneren van de gemeenteraad;
- Het onderwerp is niet onlangs onderzocht door anderen (het college van B&W uit hoofde van artikel 213a, de accountant of een extern bureau) en er is geen dergelijk onderzoek gepland;
- Er zijn twijfels over doelmatigheid, doeltreffendheid of rechtmatigheid;
- Er is een (groot) maatschappelijk belang;
- Er is een (potentieel) groot financieel belang;
- Er zijn leereffecten mogelijk (leerervaringen ook elders toepasbaar of bij opvolgend beleid);
- Er is sprake van enige evenwichtige spreiding over de gemeentelijke beleidsterreinen in de opvolgende onderzoeken;
- De informatie is niet via andere, gemakkelijkere of voor de hand liggende weg te verkrijgen;
- praktische uitvoerbaarheid onderzoek.

Voor de bepaling van een evenwichtige spreiding over de verschillende programma's wordt aangesloten bij de programma's uit gemeentebegroting: Ruimtelijk Hardenberg, Economisch en recreatief Hardenberg, Duurzaam Hardenberg, Sociaal Hardenberg, Dienstverlenend Hardenberg en Financiën. Daaraan hebben wij toegevoegd het thema: Bestuur.

Voordat een onderzoek definitief wordt geselecteerd voert de rekenkamer een nadere verkenning uit naar het gekozen onderwerp en de praktische uitvoerbaarheid van een onderzoek. Tevens wordt de mate van draagvlak onderzocht. Tenslotte wordt de focus van het onderzoek bepaald.

Onderzoeksonderwerp 2026: raad in positie bij besluitvorming rond grote projecten

Recent heeft de rekenkamer haar oor te luister gelegd bij het presidium om input op te halen voor het jaarplan 2026. Daar zijn een aantal interessante onderzoeksuggesties gedaan. Een aantal daarvan plaatsen wij op onze longlist bijgevoegd in de bijlage. Tevens is er een brief van de raad aan de rekenkamer van 12 februari 2025 waarin wordt voorgesteld om een rekenkameronderzoek te doen naar het langlopende besluitvormingsproces rond de

verplaatsing dan wel renovatie van sportpark De Boekweit in Dedemsvaart. In de raad is blijk gegeven van twijfels over de effectiviteit en efficiency van het gelopen proces tot op heden. De wens is geuit om het proces door een onafhankelijke deskundige te laten onderzoeken en evalueren. Daaruit wil de raad lering trekken, met name ook in het belang van soortgelijke (grote) meerjarige projecten in de gemeente.

De rekenkamer is zich er van bewust dat bij grote, dure, langlopende en politiek of maatschappelijk gevoelige projecten de kans op afwijkingen van de inhoudelijke en financiële kaders groot is. Zeker als er sprake is van de inbreng of afhankelijkheid van meerdere partijen. Het vooraf in beeld brengen van risico's, oorzaken en gevolgen, het wegen van alternatieven en het treffen van beheersmaatregelen verheldert de besluitvorming en vergroot de sturingsmogelijkheden, de slagingskans en daarmee het uiteindelijke projectresultaat. De vraag is in hoeverre de gemeente in dat opzicht voldoende slaagt.

Onze rekenkamer vindt het belangrijk dat onderzoeksresultaten een zinvolle bijdrage leveren aan de werkzaamheden van de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Gelet op de bij ons bekende informatie leven er bij de raad dus vragen omtrent de risicobeheersing (financieel en juridisch), de lange doorloop (wat gaat er mis?) en de betrokkenheid van belanghebbenden (participatie inwoners) en niet in de laatste plaats de betrokkenheid van en informatievoorziening aan de raad. Gelet op de veronderstelde leereffecten voor de toekomst en een aantal grote risicovolle (lopende) projecten die op de rol staan, willen wij het onderzoek verbreden naar grote projecten in zijn algemeenheid. De focus van het onderzoek willen wij daarbij leggen op de positionering van de raad in deze processen.

Wij zijn voornemens in het onderzoek, naast het proces rond de verplaatsing dan wel renovatie van het sportpark De Boekweit, nog een aantal andere casussen te betrekken. Als voorbeeld noemen wij de ontwikkelingen rond theater de Voorveghter en het Stationsgebied. Waar in de processen kunnen zaken (nog) beter worden aangepakt en welke leerpunten zijn er te behalen?

Om het onderzoek nader in te kaderen starten we met een beknopt vooronderzoek. Dit kan bestaan uit een analyse van relevante documenten en literatuur. Ook willen wij voorgesprekken voeren met een aantal sleutelpersonen. Dit vooronderzoek kunnen wij zelf uitvoeren of uitbesteden aan een onderzoeksbureau.

DoeMee-onderzoek 2026: zorgfraude

De rekenkamer heeft zich weer aangemeld voor deelname aan het jaarlijkse DoeMee-onderzoek georganiseerd door de Vereniging van Rekenkamers. Voor 2026 is gekozen voor het onderzoeksonderwerp zorgfraude. De Vereniging van Rekenkamers motiveert de keuze als volgt:

De verwachting is dat hier op lokaal niveau lessen uit te trekken zijn, maar ook dat er interessante informatie uit voortkomt die van belang kan zijn voor landelijke regelgeving. Zorgfraude is een omvangrijk en ingrijpend vraagstuk. Vanaf 2015, het moment waarop het sociaal domein bestuurlijk grondig is hervormd, komt in de media een gestage stroom van alarmerende berichten op gang. De berichten brengen niet alleen de negatieve financiële gevolgen van zorgfraude aan het licht, er is vaak ook sprake van menselijk leed bij vooral kwetsbare mensen. In veel casussen blijken zorgfraude en georganiseerde criminaliteit verweven te zijn; gevallen waarin mensen met een zorgvraag niet de vereiste zorg krijgen en ook slachtoffer zijn van uitbuiting, gedwongen arbeid, bedreiging en doelbewuste sociale isolatie.

Naar de exacte omvang van zorgfraude kan vanzelfsprekend alleen worden gegist: fraude onttrekt zich immers per definitie zoveel mogelijk aan de openbaarheid. Schattingen lopen uiteen van 3 tot 10% van het bedrag dat aan de gehele zorgsector wordt uitgegeven.

Niet alleen de omvang en de aard van het probleem zijn reden tot zorg. Eerder onderzoek heeft laten zien dat ook de aanpak ervan door overheden problematisch blijkt. De (voorlopige) vraagstelling van het DoeMee-onderzoek luidt dan ook:

Hoe weerbaar zijn gemeenten en samenwerkingsverbanden tegen zorgfraude binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdwet? Welke aanpak en maatregelen nemen gemeenten om zorgfraude tegen te gaan, zowel preventief als repressief, en wat zijn de effecten hiervan?

In navolging van de Vereniging van rekenkamers veronderstellen wij dat het onderzoek bijdraagt aan kennisvorming over de aanpak van zorgfraude binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet door gemeenten en regio's. Naast probleemsignalering wil de vereniging met het onderzoek ook zoveel mogelijk inzicht geven in welke (combinaties van) maatregelen effectief zijn en welke minder of zelfs niet effectief.

Navolging rekenkameronderzoeken

Op grond van art. 185a van de Gemeentewet moet het college de raad jaarlijks een overzicht verstrekken met daarin de aan het college gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen een vervolg is gegeven. Onderzoek van de Rekenkamer Amsterdam-Zaandstad³, aangevuld met een landelijke enquête onder 121 decentrale overheden (waar onder de gemeente Hardenberg), geeft inzicht in hoe gerapporteerd wordt over het opvolgen van aanbevelingen van rekenkamers en welke factoren bepalen of aanbevelingen daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Ondanks de wettelijke rapportageplicht sinds 2023 blijkt uit de enquête (maart 2025) dat slechts 42% van de overheden daadwerkelijk jaarlijks rapporteren over de opvolging. Waar dat wel gebeurt, varieert de kwaliteit sterk. Sommige colleges bieden uitgebreide en onderbouwde voortgangsrapportages, terwijl anderen volstaan met summiers statusinformatie of verwijzing naar losse documenten.

Ook wij vinden het van belang dat de opvolging van raadsbesluiten over de aanbevelingen in onze rapporten wordt gemonitord. Daarmee willen we een bijdrage leveren aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente. Bovendien is het werk van de rekenkamer alleen effectief als met de onderzoeksresultaten ook daadwerkelijk wat wordt gedaan: beleid en/of uitvoeringspraktijk worden bijgesteld, cultuurverandering wordt gestimuleerd of samenwerking wordt verbeterd. Om dat te toetsten wil de rekenkamer periodiek opvolgingsonderzoeken uitvoeren. Daarbij toetsten wij in hoeverre de door het college aangegeven aanpak tegemoet komt aan het raadsbesluit en informeren wij de raad

³ Rekenkamer Amsterdam-Zaandstad. Hoe hou je als gemeenteraad goed zicht op de opvolging van aanbevelingen van de rekenkamer?

over de resultaten met een brief. Let wel: in een opvolgingsonderzoek wordt niet gekeken naar de daadwerkelijke effecten van de doorvoering van aanbevelingen. Immers, het effect van eventuele nieuwe maatregelen of bijgesteld beleid vergt opnieuw nader onderzoek. De inzichten uit voormelde enquête en het onderzoek nemen wij ter harte om de eigen rol, informatiepositie en werkwijze rondom opvolging waar nodig te versterken.

De rekenkamer heeft haar eerste rekenkameronderzoek afgelopen zomer gepresenteerd aan de raad. Opvolgonderzoek vindt veelal plaats 2 tot 3 jaar na oplevering van een onderzoek. Wij vinden het daarom nog te vroeg voor opvolgonderzoek. Wel kijkt de rekenkamer met belangstelling uit naar de rapportage van het college van dit jaar naar aanleiding van het rekenkameronderzoek naar het Fonds Maatschappelijke Initiatieven Hardenberg.

Inspiratiebrieven

Rekenkamers onderzoeken vaak dezelfde (soort) onderwerpen. Het is handig om vooraf voor inspiratie voor onderzoeksvragen en -aanpak, normenkader, conclusies en aanbevelingen te rade te gaan bij rapporten van andere rekenkamers. De Vereniging van Rekenkamers maakt daarom metadossiers voor veel onderzochte onderwerpen. Daarin worden de kennis en ervaring uit rekenkamerrapporten ontsloten en toegankelijk gemaakt. Het metadossier biedt een complete staalkaart van wat rekenkamers op het betreffende onderwerp hebben opgeleverd.

In het metadossier Participatie vinden we wat 102 rekenkameronderzoeken (uit 2009-2024) ons leren over participatie. De inzichten zijn door de Vereniging gebundeld en geanalyseerd. De rekenkamer is voornemens een aantal inzichten hieruit met de raad te delen in een zogenaamde inspiratiebrief. Daarbij proberen wij zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij de praktijk van Hardenberg.

Ondanks de grenzen aan capaciteit wil de rekenkamer in 2026 inzetten op één of twee inspiratiebrieven. De totstandkoming van een dergelijke brief is minder arbeidsintensief en financieel aantrekkelijker dan een klassiek onderzoek. Voor de inspiratiebrieven wordt gebruik gemaakt van onderzoeken van andere rekenkamers en/of publicaties van andere onderzoeksinstituten of onderzoeksorganisaties in Nederland. Deze onderzoeken kunnen ook voor de gemeente Hardenberg relevant en leerzaam zijn. In elk geval worden deze metadossiers en meta-analyses in 2026 weer een vast punt op onze agenda. Wij blijven de onderzoeken in den lande volgen en beoordelen of er aanleiding is voor een inspiratiebrief of anderszins.

Alternatieve producten

Om de toegevoegde waarde van de rekenkamer te versterken kan de rekenkamer alternatieve producten aanbieden naast de klassieke onderzoeksrapporten. In het jaarplan van 2025 beschreven we de ideeën van de rekenkamer over alternatieve producten. Genoemd zijn kortlopende onderzoeken voor de raad, waarbij flexibel kan worden ingespeeld op actuele thema's of moties van de raad, of vormen om de raad aan de voorkant te ondersteunen bij haar kaderstellende en controlerende rol. Gedacht kan worden aan het organiseren van inspiratie- of expertsessies, het opstellen van een agenderende of verkennende 'position paper', een second opinion en/of deskundigenadvies. De vormen moeten in relatief korte tijd kunnen inspelen op de actualiteit en leiden tot een voor de raad nuttige en bruikbare sessie, brief of notitie. Ook kan daarbij een beroep worden gedaan op een externe deskundige.

De rekenkamer constateert dat de activiteiten van de rekenkamer zich vooralsnog beperken tot de klassieke rekenkameronderzoeken. Naast de voorgenomen twee onderzoeken per jaar blijft er – qua capaciteit bij zowel de (ondersteuning van de) rekenkamer als bij het ambtelijk apparaat – (te) weinig ruimte over voor extra producten. Daardoor ontbreekt op dit moment ook de mogelijkheid om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen.

Ook vanuit financieel oogpunt lijkt vooralsnog één stevig rekenkameronderzoek per jaar het hoogst haalbare. Wij moeten dan ook concluderen dat nieuwe ideeën en mogelijkheden om de rekenkamer op in te zetten en daarmee de raad beter in positie te brengen slechts beperkt mogelijk zijn. Het is aan de raad om te bepalen of zij hier in de toekomst verandering in wil aanbrengen. De rekenkamer wil dit graag met de (nieuwe) raad nader onderzoeken.

Jaarplanning 2026 en overzicht 2024-2026

In de onderstaande tabel is zowel onze jaarplanning voor 2026 als de lopende planning opgenomen. Voor een volledig beeld zijn ook de reeds opgeleverde producten vermeld. Aangegeven is binnen welk thema het onderzoeksonderwerp valt.

Product	Onderwerp	Thema	Datum
Onderzoeksrapport	Fonds Maatschappelijke Initiatieven	Sociaal	Q3 2025 opgeleverd
DoeMee-onderzoek 2024: factsheet en benchmark; rekenkamerbrief	Energiebesparingsplicht	Duurzaam	Q2 2025 opgeleverd
Onderzoeksrapport	B.V. Samen Doen Hardenberg	Sociaal	Q2 2026 voorgenomen oplevering
DoeMee-onderzoek 2025: factsheet en benchmark; rekenkamerbrief	Onderbesteding	Financiën	Q1 2026 verwachte oplevering
Inspiratiebrief	Metadossier en meta- analyse Participatie Vereniging van Rekenkamers	Bestuur	Q1 2026 voorgenomen toezending
DoeMee-onderzoek 2026: factsheet en benchmark; n.t.b. vervolgonderzoek of rekenkamerbrief	DoeMee-onderzoek 2026: Zorgfraude	Sociaal	Q4 2026 verwachte oplevering
Onderzoeksrapport	Raad in positie bij besluitvorming rond grote projecten	Financiën/Bestuur/ n.t.b. domeinen afhankelijk van te onderzoeken casussen	N.t.b.
Inspiratiebrief	N.t.b.	N.t.b.	N.t.b.

Tabel 1 Jaarplanning 2026 en overzicht 2024-2026

3. Wat gaat dat kosten?

Omschrijving	Begroot	Werkelijk
Inhuur externe bureaus/deskundigen	€ 45.200	€ 42.097
Vergoeding leden	€ 10.000	€ 8.800
Reiskosten	€ 2.280	€ 359
Cursussen en congressen	€ 1.740	€ 0
Abonnementen/lidmaatschap Vereniging van Rekenkamers	€ 1.220	€ 725
Overige vergoedingen	€ 6.000	€ 505
Totaal	€ 66.440	€ 52.486

Tabel 2 Begroting 2025 en rekeningresultaat 1 januari 2026

Omschrijving	Begroot
Inhuur externe bureaus/deskundigen	€ 46.420
Vergoeding leden	€ 10.000
Reiskosten	€ 2.340
Cursussen en congressen	€ 1.790
Abonnementen/lidmaatschap Vereniging van Rekenkamers	€ 1.250
Overige vergoedingen	€ 6.000
Totaal	€ 67.800

Tabel 3 Begroting 2026

Bijlage

Longlist onderzoeksonderwerpen Rekenkamer Hardenberg

Armoedebeleid: complexiteit door veelheid aan regelingen

Databeleid, databaseer en datagedreven werken

Digitale veiligheid

Duurzaamheidsbeleid in relatie tot de Omgevingswet

Effectiviteit beleid (monitoring en nulmetingen)

Effectiviteit SDG doelen (Social Development Goals)

Integraal veiligheidsbeleid

Klantgerichtheid gemeente

Klimaatadaptie, wateroverlast en funderingsproblematiek

Nieuwe vergader- en besluitvormingsstructuur gemeenteraad

Ondermijning

Ongelijke behandeling gelijken

Ontwikkeling stationsgebied

Ontwikkelingen woningbouw

Prestatieafspraken Wonen Hardenberg

Regeldruk bij ambtenaren en inwoners

Staat van onderhoud wegen en kunstwerken

Theater de Voorveghter

Vertrouwen in de lokale democratie

Vroegsignalering schulden bij inwoners

Zelfredzaamheid van de burger

Hardenberg, 5 december 2025

COLOFON

Leden

Harriët (H.H.M.) Gerrits, voorzitter

Herman (K.H.) Odink

Johan (J.L.M.) Bonekamp

Secretaris (griffie)

Hanneke (J.) Kuik-Posthuma

Contactgegevens

Rekenkamer Hardenberg

Postbus 500

7770 BA Hardenberg

Telefoon: 06 42891160 (secretaris) of 14 053 (algemeen)

Email: rekenkamer@hardenberg.nl

Bezoekadres

Stephanuspark 1

7772 BA Hardenberg

Datum

januari 2026